

M u i t a l æ g j e

~
čuvgetusa haleduvvidi sami gaskast.

Num. 8.

Oktober manost 1874.

2be jakkodak.

Buorre bæive!

Lasse 7ad Nummeri.

Dat Ibmel audogassan dakke sadne læ, nuftgo di diettebetet, sardneduvvum Ibmelest aldes, dastmañnel vuolgatuvvum olbmain profetaim, Jesusest Kristusest aldes ja sust vuolgatuvvum apostalin, gæina dak sanek læk šaddam čallujuvvum molsokættes bisotæme varas.

Mutto nuftgo arvedæmest læ, čallujegje dak sanek sin gilli, gæi gaskast dak legje sardneduvvum. Isralitalažak, gæk maida goččuuvujegje hebrealažžan, čalle dađe lakkai hebrealaš gilli. Mañnelest fast, go grækalažak logje famoiduvvam, de šadde hebrealažai čallagak dutkujuvvum sin gilli. Ja go dat grækalaš giella læi sagga vidanam dam olmušnale famo stuoresvuoda bokte, de šaddai min rakis bæstamek ja lonestægjamek histoarja sardnujuvvum ja čallujuvvam sin gilli.

Mañnelest, go romalažak botte ja vuitte buok daid ædnamid vuollasesek, mak daina birrasin legje, de botte romalažakge dovdat Jesus Kristus oapa, ja daina lagin šaddai obba basse čala, dat læ Bibal jorgaluvvum sin gilli, mi latin giellan goččuuvvu. Dat sin gilli dulkujuvvum Bibal goččuuvvu „vulgatan.“

Dastmañnel læ dat audogassan dakke sadne dulkujuvvum manga æra gielaidei nuft-

go ruoša, darro, tuiska, franska, ruota ja engalaš gilli, gæk bibalsærve asatæme bokte fastain læk morraš adnam atte oazžot ječasek ruttagolataeme Bokte bibala dulkutussi bagjel bælnub čuode bakinlaš gielaidei. Dat matta goččuuvvut rakisvuottan Ibmeli ja lagamužži; dastgo rakisvuotta i gæča ige bivde dušše ječas avke; dat i jæra: „ollogo mon dast balkast oazom.“ Mañemusta læ Ibmel rakisvuotta dam dakkam, atte dat basse Ibmel sadne læ darro bibalsærve bokte gintalen ja čuovgan šaddam jorgaluvvum vela dam moadde sabmelažai gillige. Nuft læ stuorra vaive ja ollo ruttagollo adnum sami diti, gæk mai lokkui æi læk æmbo go 12,000 arvo.*) Mutto damditi go min darro vieljak kristalaš rakisvuodast dam dakke, de si æi adnam logo golost ja vaivest. Go si Ibmel basse sane dutke, de si oidne, atte dat galga čuottegærdai maksujuvvut.

Damditi ustebam, čuovga galle dal baitta dabe sami gaskastge; varot dušše ječad, amad čuovga vašotet ja sævdnjadasa rakišet; dastgo agalaš sævdnjadvuotta du dalle valda.

*) Sabmelažai lokko læ bagjelaš 17,000 olbmu, mutto æmbo bælest daina læk darogiel lokkek, gæk æi obba matege samegiela lokkat. Skukladille læmaš stivrejegi bokte gukka aige nuft moivejuvvum, atte stuorra oasse samin æi mate maidege gielaidei gavne lakkai. Stivrej.

Don vissa miedetak, atte dat almalaš oappa læ dat, mi aidonessi satta duttadet olbmu sielo; dastgo maid avkuta dat olbmu jos obba mailme vuotaši, go sielos vahagatta. Dam læk manga bakinlaš olbmuige duottan gavdnam, gæk mailme riggesvuoda, hærvasvuoda ja famo galle læk ožžum, mutto gæi siello almaken læmaš duttamættonvuodast ja vagjegvuodast; dastgo moftbai satiš dat nokkavaš, maid muoco bileda ja suola suolada, duttadet ja jeddet dam ælle vuoiņa, maid dušše Ibmel ješ satta duttadet ja jeddet.

Mutto jos dam miedetakge duottan, de don almaken daidak aigot cælket: „Go manna katekismusa matta, dasa vela bibalhistoarjas muttom mudduige konfirmation agest, de dast læ galli obba su ællem aigai, mutto atte lokkat mailmalaš histoarja, luondorika dutkat ja ain æmbo daggarid, dat læ bære joavdelas. Ja ustebam, Ibmel ja mailme rika histoarja nuftgo maida luondorika dutkam orruk nuft čavgadet giddalagai moft siello ja rumašge. Nuft moft Ibmel famolažat sardno dam mailme vasse gusidi sanes bokte, nuft dakka son dam sæmma duoje dam histoarja bokte, mi čajeta migjidi. moft son olmušlaš sogaid læ dolvudam ja stivrem aigi čada; maida juokke gappalak luondost sardneda su visesvuoda ja buorrevuoda buokaidi, gæina čalmek læk dam muddui rappasam, atte dak dam arvedik.

Dat læ galle duotta nuftgo Ibmel sadne cælka, atte olmuš galga bargat sielos audogasvuoda ala baloin ja doargestemin, mutto duotta læ maida datge ja aibas vutti valdetatte, atte olmuš galga maida bargat su rubmašlaš buorredile oudenæmege, nuftgo buokai lutte oidnu dasa læme bivdo stuorab daihe ucceb lage mielde. Mutto dam juksam diti, dasa adnu mailme rika

histoarja dietto oktanaga luondorika arvedemin.

Buok, maid Ibmel læ sivdnedam, læ olbmui avken sivdneduvvum. Mutto Ibmel i bigjam ollo dingaid luondo rika sisa daggaren, atte olbmuk daid mattik adnet rakadkætta nuftgo spirek; mutto avnasid son galle læ bigjam lundoi, ja daid bukta olmuš rakadæme bokte ja hutke bokte aldciis avken jorgalet. Dak avnasak gavnujek čacest ja ædnamest, varin ja vela aimostge. Algo rajast læi olbmu ječas haldost, jos dato i æljarvuodain riebmat jurdagides adnet. Guđek dam dakke, si jukse maida aigalaš buorredile ærai ektui. Gudik dam fast æi dakkam, færtijegje manga vagjegvuoda ja hædalašvuoda gillat; damditi læk manga olbmu, gæidi čuvgetus i læk ollam ja gæk æi læk šaddam didulašvuoda burid muosattet, færttem gidda odnaši ællet spiri lakkai, gæina šat i læk obba bivtasge bagjelest, ja navdi lakkai ain dalge borrik alma mange rakadæmetaga mi oudi boatta. Dagar olbmui dille læ aigi čada læmaš soaigos oaidnet ja gullat. Ibmel i luoite almest vulus garves biktasid, ruittoid, vadnasid ja ain æra dagarid, maid olmuš darbaša, mutto son læ addam olbmui jurdašægje vuoiņa, man vægald son galgai dutkat, moft mi galga rakaduvvut daina avdnasin, maid Ibmel læ lundoi bigjam. Dutkam ja oappa læ dalle dat, mi matta olbmui fuobmašattet, maid luondorika sistesdoalla ja moft olmuš daid matta avkenes jorgalet. Dast dušše okta oudamærka: Ruovde gavno varin sægotuvvum æra gædgeslajai guim. Jos olbmuk æi lifēi duotkam ja smiettam bokte dam boddi boattam, moft ruovde matta čuldujuvvut daina gedgin, maina læ sægotuvvum, ja dam čilgijuvvum ruovdest biergasid aldces rakadet, de vailošegje mist

ain dalge avčok, nibek, liššak ja lokkamæt-
tom æra darbašlaš gaskoamek, mai taga
suige buorre biergas i lifči. Ja nuft læ ai-
ve olbmu dutkam bokte buokslai biergasak
oudan buktum.

Go mi gæčadep oudiš olmui gæd-
ge-ruittuid, gæd-ge-akčoid, gæd-ge-nibid ja ain
æmbo sin biergasin, de mi færtijep oudoše-
min jærrat: Mofst matte si dai guim birget?

Muttum olmušnali lutte læi juo algo
algost stuorra æljo luondo dutkat ja luondo
avdnasin avke ožudet, nuftgo mi oaidnep
Kain maņestboatte birra mitaluvvum. Mai-
da ægyptalažak legje hutkas olbmuk ja dai-
na oppe isralitalažak ollo. Dutkes olmušen
oidnujek dast maņelest persalažak, mase-
donialažak, grækalažak, romalažak ja ain
ænebuk. Dak olmušnalek, gæk čuvgetusa
ja jierme harrai guimidesek oudalebbui leg-
je bæssam, si læk maida ali oaive adnam
sin alde, gæina čuvgitus læ vailum, ja ali
daid dakkam aldcesek vuolebužžan. Dat
vuolebušvuotta læi davja sæmma hægo go
šlavvavuotta. Dago bokte læk jiermalabbuk
davja šaddam oazžot aldcesek ovtagærda-
nabbui bargo ja bivastaga aibas gæppadet,
ja sin hærrak hettejegje sin davja čuvgetu-
si ja oppi oudanæmest, damditi go si oidne
dam burist guoddetæme. Ruoša ædnamest
ja Amerikast læ nuft dakkujuvvum gid-
da daida aigidi.

Manga dagar hærra læk galle hirbmad
elulažžan šaddam, mutto damditi go dagar
ælost vailo Ibmel buristsivdnadus, de dat læ
maida davja guoddam su isedes.

Čaccesullost Oktober manost 1874.

Mannam manost dappatuvai Varjagost
dat surgadlaš dappatus, atte golbma olbmu
šiega dalken hævvanegje aibas gaddeguorast.

Njæljat šaddai gagjujuvvum. Si legje Ny-
borga gavpesajest boattemen ja stuorravud-
ni mannamen. Buok surgadlæmus læi vela
dat gullu, atte si makkaš legje oaivest.
Dam sæmma aige hævvani okta tuiska ma-
tros Nyborga hamanest aibas gaddeguorast.
Son skipases manadedin ravgai vadnasest
čaccai, ja vaiko koffein, gutte skipast oini
dam dappatusa, dalan vuolgati vadnas su
gagjom diti, de son almaken vuojoi oudal
go gagjuk ragjai jovde. Guktug dappatusak
čajetek, man avkalaš lifči, atte juokke man-
na harjetuvvuši vuogjat. Daina i læm ok-
tage hævvanet, jos dam legje sattet dakkat.

— Tromsast mitaluvvu, atto ollo læ sil-
de gaddevuollai boattam. Maida sameæd-
nam væstagæčest læk stuorra sildehevuda-
gak gaddevuolde oidnum ja arvad læ mai-
da fidnijuvvum.

— Joh. Sverdrup, gutte dærvasvuodas di-
ti finai Danmarkast, læ dal fast beattam
Kristiania. Su dærvasvuotta læ makkaš
dal adabuš go dalle go vulgi.

— Jabmi boaldem læ dal sikke olgoæd-
namin ja maida min rikast šaddam bæiva-
laš sardnom- ja čallemtekstan. Muttom ol-
goædnamin læ jabmi boaldem juo algam,
ja maida min rikast oidnujek muttomak
čuožotæme dam, atte dat galgaši algut da-
bege. Mi æp gavnat dam darbašllažžan
atte hallat dam aše birra, mist lifči miella
— jos Ibmel suovva — okti hallat dam hav-
dadamvuoge birra, maid samek oidnujek
udnumen sin rakkasažaidassasek. Æp mi
vuordege dam, atte min sakka galga šaddat
bukai miela mielde, mutto mi dorvo læ
dat, atte buok jiermalæmus olbmuk læk
dam sæmma oaivelest go mi, ja si, gæi vai-
most buok njuorasvuoda dovdok i læk sik-
kasam, maida færtijek min oaiveli guorastet.
Aigelessi æmbo dam birra.

— Okta varre Sisilienest, mi goččujuvvu Etnan, læ algam rafetuvvat ja dola čollo-goattet. Dagar varrečokkat, mak dola čolluk, gavdnujek ædnag sajin, ja dam sullušešest, mi Islandan goččujuvvu, gavdnujek gal-ladak, mai gaskast Hekla læ stuoramus ja valdalæmus. Soaigos læ daidi lakkanet, goas dak dollabacce ceggijek. Dolla ja hilla-gargas dalle bagjan allagassi aibmui ja suddaduvvum galvo golga dalle varre ærte ja ædnam mielde manga mila duokkai. Muttom dagar varin i boade goassege æra go suovva. Islandast gavdnujek maida man-ga agjaga, maina læ duolde čacce. Gaskai dak govdagottik nuft, atte duolde čacce dego bacce cæggana aibmui. Čacce dai-na riššanjada.

Olgoædnam oddasak.

Spanienest i oudan mikkege rika dile čorgudam harrai. Dak 125,000 olbma, mak soalten galge čallut, læk dal valdum, mutto daina æi juole ollo Saballasi, gutte dal læ oaivegeneralan dam soattevægast, mi karlistalažaid ja alfonsitalažaid galgaši dabmat, Dasa vela lassan dat vaddo, atte Saballas i mate oskeldet oktige su vuolebužaines. Betulašvuotta, dokkemættomvuotta ja juokkelagaš hegjudak læ vaimoid vuoittam. Daina davin, maid kristalašvuotta galgaši dugjut, i oidnu oktage. Varra læ ænašid varrabænan dakkam. Nuftgo mi oudeb nummirest celkimek, læ rika elulašvuoda dille aibas hæjgo ja rika vælge lassana bæivest bæivai. Raddejubme i daide šat æra rađe adnet go baparruttahivudaga rakkadattet, maid dadde lonotet i sate. Dat læ mærkalæmus, atte karlistalažain i oro rutta vaillo-men. Muitalusak dai mænmodæme birra læk nuft soigus, atte i læk sagga muitælæ-

mestge. Dat olmuš, gæst njuorasvuoda dovdo læ væhage, færte hirbmastuvvat, go oaidna, magar luodo navden olmuš matta vægijat, go aigeld i garve daid fidnoid, mai bokte son dagalduvva varragolgatæme ja jabmema duššen adnet. Si goddik mainetes ja orro olbmuid gost fatijek. Vela dainage, gæk sin fangan læk šaddam, saddik ædnagak baččum. Dat i læk min a,gi siste gullum gostegi, atte soadest læk fangakge šaddam hægatuttujuvvut. Mañnel go dat læi čallum oidnujuvvu, atte Saballas læ licum su ammatestes, mi varotep dam sujast, go i læk appadam karlistalažaid duššadet.

— Tuiskaædnam. Bismark læ arvalusa bigjam æra raddejumidi dam birra, atte dala Spanien raddejægje Serrano rika lagalaš raddejægjen miedetet, mutto dam miedetæme son i læk vela ožžum æra rikain go Engelandast. — Atte soappamættomvuotta læ stuores katolikalažai ja raddejume gaskast, almostnvvui dalge, go tuiskalažak galge dego basotet dam bæive, go franskalažai vuoitto adne Sedan ladne valdededin, gost kæisar Napoleon giddavaldui. Okta katolika-lalaš bispa læ nammalassi giel dam bapaides dam raddejumest mærræduvum girko-balvalusa adnemest.

Diedetæbme.

Gæk goalmad jakkudaga æi aiguš oaset dam avisast, si færtijek dam birra diedo addet doaimatægjai poastarappe bokte, mañemuš mærest November mano loppi. Gæk dam æi læk dakkam, sigjidi šadda goalmad jakkudakge saddejuvum ja makso gaibeduvum.

 „Muitalægje“ matta dingujuvvut juokke poastarappe bokte, go jakkudagast maksujuvvu guokte oarta ja gutta enkal.

Prentijuvvum F. Kjeldseth prentijumest.

Mutto
tusi oudar
maš dasa,
matuvvum
ja addam
oappat bu
laš buorre
Mang:
viššales ju
oudiš olbn
dam [aigej
muitalusa
goččudam
nuftgo ma
boares ol
læp maida
mutto mar
rist varjah
ge vaddes
gudek dov
šalvuoda č
histoarja č
maida dak
si ollo bar
mærkaid, :
mañeboat
Dasa adnu
dalge baik
dak, maid